

Pécs a kultúra városa. Nem csoda, hogy a főváros után itt található a múzeumi állandó kiállítások és időszakos bemutatók legszélesebb választéka.

Az elkövetkezendő néhány percben országunk egyik legrégebbi gyógyszertárának történetéről olvashatnak az érdeklődők.

Tősgyökeres pécsiként s főként gyógyszerészként nem tudok elmenni egy olyan szakma- és kultúrtörténeti érték jelenlegi helyzete/állapota mellett, mint amibe a pécsi Szerecsen Patika-patikamúzeum került. Sorsa felkeltette érdeklődésemet, így felkutattam múltját, s kíváncsi voltam, hogy mi vezetett méltatlan jelenéhez. Már az 1600-as évek óta gyógyszertárként működött, majd a 90-es években bővült egy patikamúzeumi részleggel, ma pedig egy hungarikumokat értékesítő üzletté vált. Ez a változás pedig szakmai berkekben igen nagy felháborodást keltett.

Érdekességként említhető, hogy honnan is ered az elnevezés, Szerecsen. Az 1370-es évek elején Pécsen élt Szerecsen Jakab, aki a pécsi egyetem alapítójának, Nagy Lajos királynak volt az udvari gyógyszerésze. Egyes feltételezések szerint történt egyszer, hogy súlyos betegségéből kigyógyította a királyt, s cserébe birtokokat kapott illetve a korabeli pénzerméken megjelent arcképe is. Mások szerint pedig a patika nevét a bejárat felett látható szerecsen figurát ábrázoló szoborról kapta.

Pécs első nyilvános gyógyszertára 1697-ben nyitotta meg kapuit a város főterén, Szerecsen néven. Ez a „mai” Szerecsen őse. Alapítója Johannes Baptista Seitz apothekarius.

Seitz különböző anyagi és családi gondjai miatt a patikát 1711-ben felszámolta. Ezt követően a város maga állított fel 1712-ben egy gyógyszertárat, mely minden bizonnyal a felszámolt Seitz patika helyén állt.

Seitz Nepomuk Jánost követően a tulajdonosok váltották egymást. A szakma öröklése apáról fiúra fontos szerepet játszott abban, hogy a gyógyszertár fennmaradt.

Mindközül kiemelném a Hölbling és Sipőcz családot, akik évtizedekig tudhatták magukénak a Szerecsen patikát, és sokat fáradoztak felvirágoztatásáért.

1851-ben a pesti származású Sipőcz Ferenc vette meg a patikát a Hölbling családtól, mely halála után fiára, Istvánra szállt. A család révén a pécsiek körében még ma is csak „Sipőcz”-ként emlegetik a patikát.

Sipőcz István vagyonsodásának alapját a szódavízgyártás képezte, melyet ő honosított meg Pécsen. Ez akkoriban a gyógyszerészi feladatok közé tartozott. A gyógyszertár melléküzemében a szikvízgyártás mellett patkány- és egérméreg előállításával is foglalkoztak.

1897-ben jubilált a patika, elérkezett fennállásának 200. évfordulója. Ez alkalomból Sipőcz István egy új, elegáns patikát terveztetett.

A korabeli szaklapok szerint a gyógyszertár berendezése *„oly díszes, a közegészségügyi követelményeknek annyira megfelel, hogy a hatósági közegészségügyi bizottság, mely a gyógyszertárt újra megnyitás előtt megvizsgálta, úgy nyilatkozott, hogy ily luxuriosus és ily minden tekintetben megfelelő gyógyszertár nincs az országban.”*. (Gyógyszerészi Hetilap 1897. 845.)

Az épület homlokzatán, a bejárati ajtó feletti kis fülkében szerezsen szobor áll, az ajtó feletti falmélyedésben pedig Sipőcz István gyógyszerész neve olvasható.

A gyógyszertár berendezése neobarokk stílusban készült. Ugyanígy az üvegezések, záruk is, az összhanghoz híven. A bútortatba 68 darab virágmintás pyrogranit lapot építettek be, melyek kézi festéssel készültek a világszínvonalon működő pécsi Zsolnay Porcelángyárban.

A patika legszebb éke, az officina közepén álló 190 cm magas háromcsapos ivókút, melyet egy szerezsen alak díszít, ez szintén a Zsolnay-manufaktúra remekeit dicséri. Az ivókút akkoriban a friss levegő biztosítását szolgálta az officinában.

Az edényzet feliratainak keretezése igen aprólékos munkával készült a neobarokk szertelen vonalvezetésével.

Sipőcz István 1899 májusában elhunyt, azonban a patika tulajdonjoga továbbra is a Sipőcz család birtokában maradt.

Az államosítást követően Dr. Salamon Béla gyógyszerész a haláláig volt a patika vezetője. A régi, pótolhatatlan emlékek megmentésében kiemelkedő szerepet játszott, s mindebben társra lelt Szabó Pál és Baranyai Aurél személyében.

Baranyai Aurél gyógyszerész-történész többek között feldolgozta Baranya megye gyógyszerésztörténeti emlékeit is. Felkutatta az akkor közel 300 éves Szerezsen patika gyógyszerkincsét, gyógyszerkészítményeit, specialitásait is. Ilyen volt a Szerezsen patika slágere, az ürmösbor készítésére szolgáló teakeverék, vagy éppen a ma is ismert pemetefű

cukorka, a mecsekfű cukorka, különböző gyógyborok, de voltak a patikában szilárd és folyékony füstölőszer, púderek, gilisztacsokoládék is. Sipőcz István gyógyszerertárában külföldi gyógyszerkülönlegességeket is tartott, mellyel ellátta Baranya kisebb gyógyszerertárait is.

1990-ben, a néhai Antall József, volt miniszterelnök és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum igazgatója szorgalmazására és támogatásával, az egy éven át tartó restaurációt követően, a múlt gyógyszerész emlékeit megmentve a Szerecsen patikában egy múzeumi részt is kialakítottak.

A felújítás Dr. Kőhegyi Imréné Dr. Arató Ágnes, az akkori Pannon Medicina igazgatója nevéhez fűződik.

A restaurálást Dr. Répay Gábor gyógyszerész-bútorrestaurátor végezte, akivel volt szerencsém személyesen is találkozni, s ő is kifejezte mély sajnálatát a múzeum hovajutásával kapcsolatban. Az ekkori vezető, Dr. Brandtner Ottóné gyógyszerész és Dr. Romváry Ferenc művészettörténész-muzeológus szervezték meg és rendezték be a patikamúzeumi részleget, mely az officinából nyíló hátsó termekben tekinthető meg.

Tematikus elrendezésű vitrinekben tekinthetők meg a régi patikai eszközök, így a gyógyszerkészítés eszközei, gyógyászati segédeszközök, mérés eszközei, gyógyszerkiadás eszközei, vagy a gyógyszervizsgálat eszközei.

Dr. Brandtner Ottóné váratlan halála után a Magyar Gyógyszerész Kamara pályázatot írt ki a patika működtetésére, melyet Dr. Harmatha Zita gyógyszerésznő nyert el (2004). Azonban ő 2009-ben visszaadta a gyógyszerertár működtetési jogát, s ez a gyógyszerertárra nézve tragikus folyamatok sorozatát indította el.

A Szerecsen patika 2009 végén bezárta kapuit, s ettől fogva, mint működő gyógyszerertár nem funkcionál.

A Pécs Holding Zrt., akinek jelenleg is tulajdonában van az ingatlan, 240 ezer forintos havi bérleti díjért hirdette meg azt, a múzeum működtetésével együtt. Erre több jelentkező is akadt; a Pécsi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Szaka is jelezte igényét a múzeum működtetésére, amely által ismét szakmabeliek óvhatták volna a múlt emlékeit.

Dr. Aponyi Ildikó, a Szerecsen patika egykori alkalmazott gyógyszerésze is szíven viselte a patika sorsát, szintén szeretne volna életben tartani a patikát és patikamúzeumot. Személyesen számolt be az akkor történekről. Fél éven át folytatott tárgyalásokat a Holding Zrt.-vel, azonban eredménytelenül. Neki sem sikerült megmenti a gyógyszerertárat.

Azonban a Pécs Holding Zrt. mindenképpen hasznosítani kívánta a frekventált helyen lévő ingatlant, így bérbe adta egy hungarikumokat értékesítő cégnek.

Erről a hírről a gyógyszerész szakma nagy megdöbbenéssel értesült. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság és Magyar Gyógyszerészi Kamara elnöksége felvették a kapcsolatot a város vezetésével, hogy megakadályozzák a méltatlan elképzelést, s megmentésük a gyógyszerészet emlékeit. Azonban az erőfeszítéseik hiábavalóak voltak.

A Szerecsen patika végül 2011. júniusában Sipőcz-Ház néven nyílt meg, amely „ház” hármas funkciót lát el; a múzeum mellett elsősorban turisztikai információs pontként és egyfajta hungarikumok házaként működik. A muzeális bútorzaton hungarikum név alatt borlekvárok, nyalókák vagy például szappanok díszelnek.

Lehetőségem nyílt az ország múzeumpatikáival felvenni a kapcsolatot, s mint megtudtam a legtöbb önkormányzati kézben van, ahogy a Szerecsen is, de kizárólag múzeumként funkcionálnak, rendeltetésüknek megfelelően. Még annak tudatában is, hogy a múzeumok non-profit szervezetként működnek.

A „Szerecsen” forgandó, bízunk abban, hogy a múlt gyógyszerészeti emlékeit megmenthetjük az utókor számára.

Ennek érdekében pedig a közeljövőben egy országos aláírásgyűjtést tervezünk, s bízom benne, hogy a gyógyszerész szakma valamennyi tagja segítségünkre lesz elképzeléseink megvalósításában.